

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för kultur-, religions- och utbildningsvetenskap

"Låt barnen komma till mig" – kristet föräldraskap och
andlig vägledning i familjen

Ulrika Stenlund
Religionsvetenskap (91-120),
uppsats 15 hp
Höstterminen 2012
Handledare: Olof Sundqvist
Examinator: Jari Ristiniemi

Abstract

En människas religiösa övertygelse påverkas starkt av hennes uppväxtmiljö och relation till föräldrarna. I ett alltmer heterogent samhälle står såväl den kristna kyrkan som kristna familjer inför utmaningar som tidigare generationer inte har mött. Förevarande arbete avser belysa kristna föräldrars reflektioner kring och erfarenheter av föräldraskap i allmänhet, samt andlig vägledning av barnen.

Studien har utgått från ett bekvämlighetsurval med svenska och engelskspråkiga deltagare, och datainsamlingen har skett genom en kvalitativ epostenkät. Innehållsliga teman har identifierats, och deras inbördes förhållanden undersökts, med hjälp av grounded theory och frekvensanalys.

Kristna föräldrars uppfattning om föräldraskap harmonierar i stora drag med rådande normer i samhället. Man anser vidare att kristna föräldrar har ett ansvar att vägleda sina barn in i den kristna tron, även om diskursen kring andlig vägledning är något tvetydig. Praktiska tillvägagångssätt för andlig vägledning inom familjen handlar om föredömlighet, kyrkogång, samtal och andliga övningar.

Kulturella skillnader kan skönjas mellan svenska och engelskspråkiga deltagare i fråga om vad man som förälder vill ge sina barn.

Nyckelord

kristen tro, kristna föräldrar, andlig vägledning, barn, grounded theory, frekvensanalys, kyrka, bön, bibel

Innehåll

1 Inledning	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Syfte och frågeställning.....	5
1.3 Metod.....	5
1.4 Disposition	7
1.5 Religiositet och andlighet.....	7
1.5.1 Andlighetens och religiositetens effekter.....	7
1.6 Barn.....	9
1.6.1 Barnteologi och adultism	10
1.7 Föräldrarollen och barns andliga utveckling.....	11
1.8 Uppsatsens ansats.....	12
2 Deltagarnas bakgrund	13
2.1 Den egna uppväxtfamiljen	13
2.1.1 Kristen tro i offentligheten.....	14
2.1.2 Kristen tro i barndomshemmet.....	14
2.2 Kristna föräldrar och deras omgivning.....	16
2.2.1 I världen men inte av den.....	16
2.2.2 Stödfunktioner för kristna föräldrar.....	18
3 Bilden av föräldraskap.....	21
3.1 Den goda föräldern.....	21
3.1.1 Normen om en välvillig attityd.....	21
3.1.2. Normen om positivt inflytande.....	22
3.2 Det egna föräldraskapet	22
3.3 Kristet föräldraskap.....	23
3.3.1 Föräldrarollen och barns andlighet.....	23
3.3.2 Normer för kristna föräldrar.....	25
3.4 Praktisk vägledning in i den kristna tron.....	26
3.4.1 Jämförande frekvensanalys.....	28
4 Diskussion och avslutning.....	30
4.1 Analys av den goda föräldern.....	30
4.2 Analys av kristet föräldraskap.....	31
4.2 Avslutande diskussion.....	33
5 Litteraturförteckning	35
6 Bilaga.....	37
Enkät: Kristna föräldrars tankar och erfarenheter kring att vägleda barnen.....	37

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Den kristna tron har universella anspråk och bär på ett starkt ideal om expansion. Under många sekler har den europeiska kontinenten kallats kristen, vilket också har präglat och dominerat samhällsdiskursen. Idag är läget dock ett annat. Västvärldens utveckling går via sekularisering och individualisering till pluralism och relativism – och det går snabbt. Enligt The Office for National Statistics har antalet kristna i Storbritannien sjunkit med nästan 11 procent på bara tio år. Vidare definierar sig allt fler briter som icke religiösa.¹ Sverige har i sin tur ofta kallats världens mest sekulariserade land.²

Även internt inom kristenheten kan man ana förändringar. Kyrkans inflytande minskar, inte minst i barnfamiljer där deltagandet i gudstjänster och barngrupper sjunker. Många prioriterar inte kyrkans samlingar på samma sätt som för bara någon generation sedan, vilket skulle kunna innebära att familjekontexten får allt större betydelse i fråga om barns kristna uppväxt. Kyrkor och enskilda kristna kämpar med frågan om hur man kan nå ut med sitt budskap och vägleda andra till en kristen tro.

För några år sedan satt jag på en pastorskonferens i Stockholm och lyssnade på ett föredrag om barn och tro. Talaren menade att de viktigaste andliga förebilderna i barnens liv är deras egna föräldrar, och att västvärldens kyrkor har satsat mycket på barnverksamhet men knappt något på att hjälpa föräldrar att vägleda sina barn i andliga frågor. Den föreläsningen startade en tankeprocess i mitt liv, som nu mynnar ut i denna uppsats. Jag blev nyfiken på hur kristna föräldrar själva ser på sin roll i familjen, och om de strävar efter att deras barn ska ta till sig den kristna tron eller inte.

Genom detta arbete vill jag belysa kristna föräldrars tankar och erfarenheter av föräldraskapet, och av att vägleda de egna barnen in i ett kristet liv. Området är enligt min bedömning relativt outforskat i en västeuropeisk kontext, vilket varit avgörande för valet av metod och undersökningsfrågor.

---

¹ Se <http://www.ons.gov.uk/ons/rel/census/2011-census/key-statistics-for-local-authorities-in-england-and-wales/index.html>

² Lejon, Agnafors, 2011, s 297.

1.2 Syfte och frågeställning

Mot bakgrund av forskning kring andlighet i relation till barn och föräldrar syftar föreliggande uppsats till en inblick i kristna föräldrars reflektioner kring och erfarenheter av föräldraskap. Genom uppsatsen vill jag även belysa kristna föräldrars erfarenheter och tankar kring att vägleda barnen in i den kristna tron. För att uppnå detta har några frågor stått som fokus för undersökningen:

- Hur resonerar kristna föräldrar i fråga om föräldraskap?
- Vilka är deras tankar och erfarenheter i fråga om vägledning in i den kristna tron inom familjen?
- Hur gör de föräldrar som vill vägleda sina barn in i den kristna tron?

1.3 Metod

Datainsamlingen skedde genom kvalitativa epostenkäter. Dessa bestod av 6 sonderande frågor vilka syftade till att beskriva familjerna, samt 7 fördjupande frågor där deltagarna med egna ord kunde beskriva sina tankar och erfarenheter.

Valet av e-postenkät som datainsamlingsmetod grundade sig på att internetbaserade undersökningar anses särskilt lämpade för känsliga undersökningsfrågor. Vidare kan svaren spegla verkligheten bättre, eftersom anonyma epostundersökningar kan vara en hjälp för respondenterna att ta mindre hänsyn till sociala förväntningar i sina svar. Det har även visat sig att öppna epostenkäter kan generera mer utförliga svar än pappersenkäter.³

Respondenterna rekryterades genom ett bekvämlighetsurval, vilket förordas vid kvalitativa grundläggande undersökningar.⁴ En pilotenkät skickades ut och justerades efter kommentarer. Deltagarna kontaktades via telefon eller Facebook. Ett informationsmail skickades ut, med inloggningsuppgifter till en särskild epostadress där enkäten fanns.⁵ Respondenterna skickade in sina uppgifter genom att besvara ett mail som man sedan raderade. Detta för att kunna erbjuda så stor anonymitet som möjligt, vilket visat sig vara viktigt för att åtminstone en av deltagarna skulle vilja vara med.

Deltagarantalet uppgick till 25 kristna föräldrar, 9 män och 16 kvinnor. Av dessa

³ Schonlau, 2002, s. 1, 17.

⁴ Schonlau, 2002, s. 1.

⁵ Enkäten bifogas i bilaga 1.

var 19 deltagare svenskar. De rekryterades från pingstförsamlingar, evangeliska frikyrkor samt Svenska kyrkan runt om i Sverige. Sex av deltagarna hade utländsk härkomst. Fem av dessa rekryterades från en New Frontiersförsamling⁶ i East Sussex, England, medan en lever i en svensk-amerikansk familj. Utgångspunkten för att rekrytera både svenska och engelskspråkiga respondenter var att större geografisk spridning förväntades ge det insamlade materialet en större tematisk bredd.

Då undersökningstemat tycks utforskat i en europeisk och svensk kontext har grounded theory stått som utgångspunkt för uppsatsen. Ansatsen är kvalitativt inriktad och särskilt designad för studiet av komplexa undersökningsområden, samt subjektiv erfarenhet. Carl Auerbach och Louise Silverstein identifierar två grundprinciper inom grounded theory: att fokus ligger på att ställa frågor mer än på att mäta variabler, samt hypotesutveckling genom teoretisk kodning, till skillnad från hypotesprövning. Författarna säger: "Grounded theory tillåter forskaren att börja studera ett ämne vetenskapligt utan att för den skull behöva pröva en hypotes. Istället låter den henne utveckla hypoteser genom att lyssna till vad undersökningsdeltagarna säger".⁷

I förevarande uppsats har inga hypoteser prövats. Istället har huvudintresset varit studiet av undersökningsdeltagarnas subjektiva erfarenheter och tolkningar, vilket överensstämmer med grundtankarna i grounded theory.

Även undersökningsproceduren har underordnats detta perspektiv. Öppna enkäter ger deltagarna möjlighet att svara utifrån sin egen begreppsvärld, vilket lämpar sig väl för studiet av subjektiv erfarenhet. Det insamlade materialet har analyserats genom kodning samt kategorisering i meningsbärande enheter. Bland dessa har sedan teman utkristalliserats. Slutligen har de tematiska mönstren i det insamlade materialet presenterats.⁸

För att ge en bild av styrkan i resonemangen har frekvensanalys tillämpats. Där resultaten har visat en tydlig kulturell differens har jämförelser gjorts mellan brittiska och svenska enkätsvar. Den grundläggande utgångspunkten har dock varit att likheterna mellan kulturerna är större än skillnaderna i detta fall. Båda länderna har en tydlig västeuropeisk prägel, och föräldrarna delar både en kristen övertygelse och erfarenheten av att leva i en efterkristen kontext.

---

⁶ *New Frontiers* är ett internationellt samfund med huvudsätet i Storbritannien, vars teologi är både karismatisk och reformert. Se bland annat www.newfrontiers.org.

⁷ Auerbach, Silverstein, 2003, s.7, 21.

⁸ Auerbach, Silverstein, 2003, s. 21, 31.

I detta stadium har engelska citat översatts och texten reviderats varsamt för läsbarhetens skull.

1.4 Disposition

I den avslutande delen av kapitel 1 behandlas den forskning som ligger nära uppsatsens tema. *Religiositet och andlighet* belyser rön kring religiositetens psykologiska och sociala funktioner. Avsnittet *Barn och föräldrar* tar upp barnteorier, forskning kring föräldrarollen i relation till barns andlighet, samt begreppsparet barnteologi och adultism. I kapitlets avslutning förklaras uppsatsens ansats i förhållande till den aktuella forskningen.

Nästföljande två kapitel behandlar enkätresultaten. Kapitel 2 redogör för deltagarnas bakgrund och erfarenheter av kristet familjeliv i uppväxten. Här avhandlas även deltagarnas upplevelser av att vara en del av en minoritetskultur i ett sekulariserat samhälle, och upplevelsen av kristet stöd i sitt föräldraskap.

Kapitel 3 återger synen på föräldraskap i stort. Här ingår normer om den goda föräldern och ideal för det egna föräldraskapet. Vidare behandlas synen på kristet föräldraskap och föräldrars roll i barns andliga utveckling. Kapitlets sista del är en redogörelse av hur kristna föräldrar praktiskt går till väga för att vägleda barn in i den kristna tron.

Kapitel 4 diskuterar undersökningens implikationer och begränsningar, samt möjliga undersökningsområden för framtiden.

1.5 Religiositet och andlighet

Definitionerna av uttrycken religiositet och andlighet är många. De flesta talar dock om religiositet som ett yttre uttryck för andlighet, ofta med sociala förtecken. Man menar att religionsbegreppet beskriver ideologi, regler och kognitiva värderingar och att det är ett strukturerat, formaliserat, och ofta institutionaliserat uttryck för tro.⁹ Begreppet andlighet däremot används ofta som ett uttryck för individens inre, subjektiva erfarenhet och tro.¹⁰

1.5.1 Andlighetens och religiositetens effekter

Omfattande forskning pekar på andlighetens positiva effekter - beteendemässigt,

⁹ Se exempelvis Fisher, 2009, s. 274, Bosackia et al, 2010, s. 49, och Mueller, 2010, s. 197.

¹⁰ Se bland andra Caudill Ovwigho, Cole, 2010, s. 103, samt Holder et al, 2010, s. 132.

I denna uppsats används uttrycken religion och andlighet synonymt, både för att den konkreta forskningen kring effekterna av religiositet/andlighet oftast inte särskiljer mellan begreppen, och för att begreppen inte definierats tydligt i enkätundersökningen.

psykologiskt och emotivt.¹¹ Bland unga har man påvisat ett samband mellan religiositet och lägre grader av riskbeteenden, såsom drogmissbruk, ungdomsbrottslighet och tonårsgraviditeter. Andlighet hos unga kan också ge bättre psykisk livskvalitet. Detta genom lägre nivåer av depression, lägre suicidrisk och högre självkänsla.¹² Annan forskning visar på att religiöst engagemang, omsorg om andra och ärlighet har signifikant positiva effekter på unga människor.¹³ Forskning på vuxna har visat att både andlighet och bibelläsning ger en känsla av mening, och att ett positivt engagemang i en religiös tradition kan minska risken att bland annat utveckla psykoser och neuroser.¹⁴

Annan forskning visar på religiositet som en beskyddande faktor för barns känslomässiga välbefinnande.¹⁵ Bland annat lyfts bön fram som en positiv påverkansfaktor på barn, och Lynn Rew et al menar att bön som copingstrategi kan hjälpa unga att inte ta till destruktiva metoder – som exempelvis våld och droger – för att hantera svåra situationer.¹⁶ Även Linda Barnes et al refererar till forskning som visar på andlighet som en positiv copingstrategi för barn. Denna effekt har påvisats inom en rad skiftande områden: natträdska, lidande, psykiska problem, sjukdom och död i familjen, sexuella övergrepp och rasism.¹⁷ Mark Holder et al visar på ett positivt samband mellan andlighet och barns upplevelse av lycka.¹⁸ Även Heather Marie Boynton menar att andlighet (dock inte religiositet) har ett positivt samband med lycka. Hon hävdar även att sambandet mellan barns andlighet och lycka är större än samma samband för vuxna.¹⁹ Slutligen har the Search Institute identifierat 40 aspekter som är viktiga för barns positiva utveckling. En religiös tro kan enligt deras forskning bidra med upp till 25 av dessa positiva faktorer.²⁰

Man har också påvisat negativa effekter av religiositet. Barnes et al talar om att barns självkänsla kan skadas i religiösa traditioner med en överfokusering på skuld, och även i sammanhang där man utsätts för fysisk och psykisk

---

¹¹ Enligt Mark D. Holder et al är den främsta kritiken mot forskningen kring andlighetens positiva effekter att den hittills mest berört kristna kontexter och därför inte kan generaliseras till att gälla universellt (Se Holder et al, 2010, s. 133). Denna kritik berör dock inte föreliggande arbete avsevärt, eftersom uppsatsen behandlar just en kristen kontext.

¹² Caudill Ovwigho, Cole, 2010, s. 102.

¹³ Mountain, 2005, s. 292.

¹⁴ Se exempelvis Holder et al, 2010, s. 132, Worsley, 2004, s. 103, Rymartz, 2009, s. 249.

¹⁵ Mountain, 2005, s. 293.

¹⁶ Rew et al, 2004, s. 252, se även Mountain, 2005, s. 302.

¹⁷ Barnes et al, 2000, s. 900.

¹⁸ Holder et al, 2010, s. 144.

¹⁹ Boynton, 2011, s. 115.

²⁰ Holmen, 2005, s. 70.

bestraffning eller andra typer av kränkande eller våldsamt behandling. Vidare lyfts religiositet fram som negativ i de fall den uttrycker fördomar, hat och våld mot andra.²¹

1.6 Barn

Angående forskningsområdet barn och andlighet menar Heather Marie Boynton att de flesta studierna i ämnet är kvalitativa och bygger på de klassiska utvecklingsteorierna.²² James W. Fowler beskriver trons utveckling i fem stadier, där de första tre stadierna främst gäller barn och ungdomar. Det första, intuitiva/projektiva, stadiet varar enligt Fowler från födseln fram till sjuårsåldern. Karakteristiskt för detta stadium är att barnen ser föräldrarnas tro och assimilerar den intuitivt. Relationen mellan barn och föräldrar lägger även grunden för hur barnet senare resonerar om Gud. Det andra, konkreta/operationella, stadiet varar från 7-årsåldern och ofta fram till 11-årsåldern. Även vuxna kan dock befinna sig i detta stadium, som präglas av bokstavstro och fokus på rätt och fel. I det tredje, syntetiska/konventionella stadiet kretsar individens tro kring den egna gruppen, och gruppförväntningar är viktiga. Här befinner sig många tonåringar, men återigen även vissa vuxna.²³

En vida utbredd uppfattning om barn kommer från 1600-talsfilosofen John Locke, som talade om människans inre som en *tabula rasa*. Enligt Lockes idé är barnet inget mer än en blank skrivtavla; oskyldig och moraliskt neutral, men i behov av att fyllas med kunskap och färdigheter.²⁴ Denna reduktionistiska bild av barn utmanas dock av modern forskning och teoribildning. Annemie Dillen hänvisar till kognitionsforskning som pekar på att små barn har en större kognitiv förmåga än man tidigare trott. Bland annat uppvisar man redan tidigt en förmåga till symboliskt tänkande, vilket för barn och vuxna närmare varandra på kognitionens område: "Vid tre års ålder kan de skilja mellan mentala och fysiska världar, och förstår att människor reagerar utifrån sina egna subjektiva uppfattningar mer än utifrån objektiva fakta."²⁵ Men bilden av barn fördjupas även andligt. Vivienne Mountain antyder andlighet som medfödd hos barn, och menar att barn har en "medvetenhet om det andliga sökandet

²¹ Barnes et al, 2000, s. 901.

²² Boynton, 2011, s. 110.

²³ Estep, Kim, 2010, s. 171-173. De sista stadierna – det individuativa/reflexiva, samt det paradoxala/konsolidativa stadiet – handlar främst om vuxnas tro och omnämns därför inte i detta sammanhang.

²⁴ Estep, Kim, 2010, s. 25.

²⁵ Dillen, 2007, s. 40.

efter mening, värde och mål".²⁶

Christianity Today hänvisar till forskning om omvändelse till kristen tro. Enligt flera studier blir många kristna i unga år, och medelåldern för konvertiter till kristen tro ligger kring 16 år. En av åtta motiverande faktorer för att bli kristen är att man ser andras kristna exempel och imiterar detta.²⁷

1.6.1 Barnteologi och adultism

Barnteologi (*child theology* på engelska) utgår från ett barnperspektiv, på samma sätt som feminismen utgår från ett kvinnoperspektiv. Den tecknar bilden av det kompetenta barnet som är värt att tas på allvar.²⁸ Marcia J. Bunge förklarar:

Barnteologi hämtar inspiration från feministiska och svarta teologier, samt befrielse-teologin. Dess uppgift är inte bara att stärka engagemanget och förståelsen för en grupp som ofta har varit utan röst, marginaliserad eller förtryckt – barnen – utan också att omtolka helheten av kristen teologi och praxis i ljuset av uppmärksamhet för barnen.²⁹

Flera områden lyfts fram där barn anses vara föredömen för vuxna, däribland förmågan till flexibilitet och förlåtelse – särskilt i relationen till sina föräldrar³⁰ – samt öppenhet gentemot andra människor, nyfikenhet och en förmåga att leva i nuet.³¹

Barnteologi går även i polemik mot adultismen, som ställer fram den vuxna människan som norm och mål. Annemie Dillen definierar adultism som "allt som leder till förnedring eller förminskning av barn".³²

En av barnteologins praktiska implikationer är att ge barnen en röst i den teologiska diskursen. Dillen säger:

---

²⁶ Mountain, 2005, s. 295.

²⁷ Se <http://ehis.ebscohost.com.webproxy.student.hig.se:2048/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=2279b77f-6c41-41c0-b154-56f25518dd15%40sessio>.

²⁸ Dillen, 2007, s. 43.

²⁹ Bunge, 2008, s. 350.

³⁰ Flanagan et al, 2012, s. 9, 40.

³¹ Eade, 2009, s. 191.

³² Dillen, 2007, s. 42.

Adultism kan undvikas genom att ta barnens egen teologi på allvar. I pedagogisk litteratur används konceptet "deltagande" för att bedöma om barnen ges en egen röst i exempelvis familjen. Barns deltagande innebär att de har möjlighet att uttrycka sin egen åsikt. Det finns olika grader av deltagande, allt ifrån vetskapen att de vuxna kommer ta hand om barnet och se till dess bästa, till att man gemensamt fattar besluten.³³

1.7 Föräldrarollen och barns andliga utveckling

Många forskare har studerat föräldrars andliga roll i barnens liv, och kommit fram till att barn som misshandlats av sina fäder i högre grad tar avstånd från religion. De uttrycker även mer negativa uppfattningar om och större distans till Gud.³⁴ Även graden av närhet mellan barn och deras fäder korrelerar med barns upplevda närhet till Gud.³⁵ Vidare har erfarenheten av en kärleksfull uppväxt samband med bilden av Gud som kärleksfull.³⁶

Sandra Bosackia et al gör gällande att barn till föräldrar som är aktivt engagerade i religion, samt barn i familjer där föräldrarna har en gemensam tro, lättare tar till sig den tro som praktiseras inom familjen. De menar även att familjen kan vara en större påverkansfaktor än massmedia i religiösa frågor.³⁷ Mark Holmen hänvisar till en nationell studie i USA, där tonåringar rankat de personer som utgör deras viktigaste andliga influenser. Enligt denna studie är mammor ungas viktigaste andliga influens, och sedan pappor, far- och morföräldrar, vänner och syskon.³⁸ Holmen hänvisar också till forskning som uppvisar ett samband mellan andlig mognad hos tonåringar och deras möjligheter att samtala med föräldrar och andra vuxna om tro.³⁹

I fråga om kristna föräldrars tankar och erfarenheter kring att vägleda barnen in i en kristen tro, visar en studie att 10% av kristna föräldrar i USA regelbundet talade om tro inom familjen. 43 % av familjerna diskuterade aldrig religiösa frågor.⁴⁰ Karen-Marie Yust menar att de flesta föräldrar i USA ser den religiösa fostran som en del av ett gott föräldraskap, samtidigt som man sällan ser sig själva som andliga vägvisare för barnen.⁴¹ Andra studier visar att knappt 10 procent av kristna, kyrkobesökande föräldrar

³³ Flanagan et al, 2012, s. 43-44.

³⁴ Limke, Mayfield, 2011, s.122, Bierman, 2005, s. 349.

³⁵ Limke, Mayfield, 2011, s. 123, 126.

³⁶ Limke, Mayfield, 2011, s. 122.

³⁷ Bosackia et al, 2010, s. 56.

³⁸ Holmen, 2005, s. 42.

³⁹ Holmen, 2005, 106.

⁴⁰ Bunge, 2008, s. 14.

⁴¹ http://www.faithformationlearningexchange.net/uploads/5/2/4/6/5246709/children_faith_formation_re

i USA regelbundet läser Bibeln eller ber med sina barn. 12 procent av tonåringarna samtalar regelbundet med mamman om andliga ting, medan ca 5 procent samtalar med pappan.⁴²

1.8 Uppsatsens ansats

Mot denna bakgrund finns det frågor som fortfarande söker svar. En stor del av studierna i ämnet familjeliv och andlighet speglar en nordamerikansk kontext, som inte så lätt lånar sig till generaliseringar utanför sitt sammanhang. Alltså kan ett europeiskt perspektiv ge en fördjupad förståelse för frågorna om barn, föräldrar och andlig vägledning. Med denna uppsats hoppas jag kunna belysa någon aspekt av hur kristna familjer i Europa påverkas av den europeiska sekulariseringen, som jag vill hävda är unik. Sverige är också ett av de mest sekulariserade länderna i världen, vilket gör detta land extra intressant ur studiesynpunkt.

Jag hoppas även att uppsatsens fokus på det subjektiva föräldraperspektivet kan ge nytt ljus över ämnet barn, föräldrar och andlighet. Genom en öppen, kvalitativ ansats får deltagarna möjlighet att själva komma till tals och formulera diskursen, i det att de beskriver sina egna teman och begreppsvärldar. Vidare är föräldraperspektivet viktigt på grund av deras relation till barnen, vilka på många sätt står i ett underordnat maktförhållande till sina föräldrar. Detta gör att föräldrarnas attityder och resonemang präglar stora delar av barnens konkreta verklighet.

[search project - yust.pdf](#)

⁴² Holmen, 2005, s. 72 f.

2 Deltagarnas bakgrund

Den inledande delen av enkäten syftade till att ge viss bakgrundsinformation om deltagarna och deras familjer. Detta kapitel behandlar undersökningsdeltagarnas uppfattning av den egna tron och tidiga erfarenheter av kristet familjeliv. Slutligen behandlas föräldrarnas upplevelse av att vara en del av en minoritetskultur, samt av stödfunktioner för kristet föräldraskap.

24 deltagare av 25 anger att barnens andra förälder är kristen. En av deltagarna har inte svarat på frågan. 20 personer anser att deras kristna tro är väldigt viktig för dem, medan 5 menar att deras tro är ganska viktig.⁴³ Tillsammans representeras ca 55 barn i undersökningen.⁴⁴ Av dessa är 19 st mellan 1 och 6 år, 28 st mellan 7 och 12 år, och 8 st mellan 13 och 18 år.

13 deltagare anser att båda föräldrarna vägleder barnen in i den kristna tron. Av dessa är 8 kvinnor och 5 män. Flera uttrycker att "båda är lika aktiva, men på olika sätt". En pappa säger: "Det är ganska lika, även om min fru förmodligen är bättre på att ge undervisning utifrån situationer, genom att tillämpa bibeln på något som just har hänt". En mamma menar att hon är "mer verbal, medan pappan är ett stort föredöme i ord och handling".

9 mammor anser att mamman tar störst ansvar för barnens andliga tillväxt, medan tre pappor menar att pappan tar det huvudsakliga ansvaret. En av dessa fäder är ensamstående, och har inte angivit om modern är kristen eller ej.

2.1 Den egna uppväxtfamiljen

Detta avsnitt behandlar främst svaren på frågan om man växte upp i en kristen familj, och på vilket sätt det i så fall tog sig uttryck. 19 av deltagarna växte upp i familjer med två kristna föräldrar. I två fall växte man upp i familjer där endast mamman var kristen, medan fyra personer växte upp i hem utan kristen konfession. En man berättar om uppväxten i ett icke kristet hem, där man ändå inte var negativt inställda till den kristna tron: "Det hände att mamma läste i barnens bibel. Pappa visade aldrig något varken för eller emot. . . . Farmor och farfar var kyrkvårdar så när man var hos dom fick man be aftonbön."

⁴³ Övriga svarsalternativ var "helt oviktig", "ganska oviktig", samt "varken viktig eller oviktig". Ingen av deltagarna har angivit något av dessa svarsalternativ.

⁴⁴ En deltagare angav inte hur många barn familjen hade, endast vilket åldersspann de befann sig i.

På frågan om hur den kristna tron tog sig uttryck i uppväxten har svaren kretsat kring både *offentliga* och *privatrelogiösa* yttringar. Den offentliga delen handlar om familjens engagemang i *kyrkan*, medan de privatrelogiösa uttrycken kretsar kring *bön*, *bibelläsning*, *Gud*, *andliga samtal*, samt *moralisering*.

2.1.1 Kristen tro i offentligheten

Det största uttrycket för kristen tro i barndomen beskrivs som vanan att gå i *kyrkan*, vilket nämns av 17 deltagare. Som svar på frågan hur den kristna uppväxten gestaltade sig skriver någon: "Det tog sig uttryck i ett stort engagemang i kyrkan. Kyrkan blev en naturlig plats att "hänga" på . . . [den] blev som ett andra hem." En kvinna talar om kyrkans undervisning som viktig för hennes barnatro: "I församlingen fick jag lära mig att Gud har en plan för oss alla . . . Jag skulle troligen inte ha kvar min tro om det bara hängde på min uppfostran hemifrån".

I vissa fall beskrivs kyrkobesöken som en norm att leva upp till: "Vi var mycket i kyrkan, det var där man skulle vara, och andra intressen uppmuntrades inte men motarbetades inte heller - men det var i kyrkan man skulle ha sina kompisar och sitt engagemang." En deltagare säger att familjen såg det som en plikt att gå i kyrkan, både på söndagarna och under veckokvällarna. Andra menar att det bara var en naturlig del av familjens kristna liv:

Vi gick till kyrkan varje söndag . . . Jag deltog i allehanda aktiviteter i kyrkan. Hobby, barnkör, ungdomskör, ungdomssamlingar, gospelkör, gudstjänster, bönemöten osv. Det var aldrig ett tvång från mina föräldrars sida. Jag ville delta och trivdes i församlingen, i kyrkan.

2.1.2 Kristen tro i barndomshemmet

Det främsta uttrycket för kristen tro i barndomshemmen är *bönen*, som omnämns av 13 deltagare. Man minns att man bad mer eller mindre ofta: "I hemmet speglades föräldrarnas tro genom att vi bad ibland tillsammans. . . . Inte så ofta, men lite nu och då och det har alltid känts självklart att gå till Gud med livets alla delar." En annan deltagare skriver: "Vi bad för min pappa när vi var små, att han skulle sluta dricka, och att vi skulle kunna bygga ett hus. Nu har han slutat, och vi har ett eget hus . . . Gud är god, han lyssnar alltid på oss."

Särskilda tillfällen i livet kantades av bön. Man hade bönemöten i hemmen och traditionen att be bordsböner, aftonböner samt familjebön på julafton. Av dessa är aftonbön och bordsbön mest omnämnda; de förekommer 8 respektive 6 gånger.

Bönens plats i hemmen diskuteras också: En deltagare minns barndomen som genomsyrad av bön: "Det var hemmöten och bönemöten, kvällsbön och tack för maten-bön. Föräldrar som ville bedja när det var goda och dåliga tider". En annan familj "bad tillsammans och sökte Guds vilja tillsammans". Ett pastorsbarn minns att "bönen som 'fenomen' var något genomgående och sammanhållande".

Ett annat uttryck för den kristna tron i barndomshemmen var *bibelläsningen*, vilken omnämns av sex personer. Tre deltagare minns bibelläsningen som ganska regelbunden: "Bibeln läste mamma för mig när jag var liten, både barnens bibel och 1981 års översättning." En deltagare minns att "bibelberättelser var en del av lägningsrutinerna...", medan en annan minns att man "tog mannakorn ibland (ett bibelord)" och läste julevangeliet på julafton. Någon berättar att man påminde barnen om regler och om bibelns budskap i olika frågor.

Gud omnämns vid åtta tillfällen. Särskilt gudstilliten lyfts fram som viktig i barndomen. Man hänvisar till en trygghet som kom av att man upplevde "att Gud älskar oss och bryr sig om oss", och att "Gud finns där oavsett vad som händer". Någon beskriver denna förtröstan: "Det fanns en naturlig tillit till Gud och en förväntan på Guds hjälp, närhet och ledning i vardagen." Även talet om Guds vilja präglade vissa familjer – man bad tillsammans och "sökte Guds vilja tillsammans". En kvinna skriver: "Mycket av det som hände i livet tolkades utifrån vad Guds vilja var för oss". En av deltagarna saknar dock samtalen om Gud och Jesus i barndomshemmet:

[Det var] mycket prat om vad som inte var bra men mindre om Gud och Jesus. Det har nog många gånger varit mig till last, har inte velat föregå med samma exempel eller kunnat identifiera mig med den bild jag fick. Är glad att jag kommit utanför den bubblan som vuxen och kunnat bilda mig en egen bild eller verklighet om vem Jesus är för mig.

Ett mer sporadiskt förekommande tema är *andliga samtal* i uppväxtfamiljen, vilket fyra personer nämner. En deltagare beskriver barndomshemmet som en plats där det fanns "transparens och öppenhet för alla typer av samtal". En kvinna berättar om relationen till sin farmor:

Min farmor var en riktig Gudskvinna. Henne och farfar träffade vi ofta. Jag har fått mycket svar på många frågor som liten av henne om den kristna tron. . . . Hon hade inte svar på allt men hennes starka övertygelse satte djupa positiva spår i mitt liv.

Detta leder fram till det sista temat kring deltagarnas bakgrund – spänningsfältet mellan andlighet och *moralisering*. En deltagare beskriver det som "en krock" i uppväxten "mellan en 1950-talskonservativ församling . . . och en lugnare inställning till moralfrågor". En annan beskriver sin mor som "våldigt sträng med många krav och 'syndakatalog', [samt] skrämselfpropaganda".

2.2 Kristna föräldrar och deras omgivning

Detta avsnitt tar upp hur föräldrarna upplever omgivningen i relation till föräldraskapet. Den första frågan kretsar kring upplevelsen av föräldraskapet i en kultur där den kristna tron ifrågasätts. Den andra frågan gäller det eventuella stöd man som upplever i sin roll som kristen förälder.

2.2.1 I världen men inte av den

Den kulturella konflikten handlar om att vara en kristen minoritet, med en ideologi och ett levnadssätt som ibland går emot samhällets sekulära majoritetskultur. Denna konflikt uttrycks i föräldrarnas upplevelser av *fördomar* och *utanförskap*, *rädsla* och *frustration*. Några deltagare upplever *tolerans* från omgivningen.

Flera deltagare nämner att de kämpar mot *fördomar* i samhället. En man säger att han inte "blir så mycket 'ifrågasatt'", men att han å andra sidan måste "kämpa mot fördomar". En kvinna känner sig "stämplad som förälder", som att hon skulle vara "en bakåtsträvare som lever i det förflutna". Man talar också om *rädslan* att möta fördömelse på grund av att man är annorlunda, en rädsla att andra ska tycka att man "vill vara förmer än dem, men ändå inte hålla måttet", eller för vad folk ska tycka om att man låter ens tro forma ens liv.

Utanförskap är också en del av föräldraerfarenheten. En kvinna skriver att det blir mer och mer tydligt att hon står "utanför de andra föräldrarnas gemenskap" på grund av sin tro, och att hon "onekligen" blir "ifrågasatt och granskad". En annan mamma känner sig annorlunda på grund av sina val: "Ibland känns det som att vi sticker ut när vi uppmuntrar våra barn att göra eller inte göra någonting som går emot den

rådande kulturen, men som uppenbarligen är bra och givande". Några upplever en lojalitetskonflikt mellan den kristna världen och det omgivande samhället. En förälder beskriver det som en balansgång:

Det är ibland en svår balansgång mellan att barnen skall kunna bevara det unika vi har och att man inte vill att de skall behöva känna sig "annorlunda". Svårt att förklara, men det är ju så. Man vill vara både frimodig och ge barnen en känsla av att de är accepterade och med i sina andra sammanhang.

En annan talar om att man vill våga "leva ut sin tro" utan att för den skull "skrämma bort barnens kompisar och deras föräldrar". En förälder menar att denna balansgång kan verka hämmande:

Ibland [är det] väldigt svårt, för att jag inte vill uppfattas fanatisk eller konstig utifrån att jag är kristen, utan vill kunna visa vad Gud gör. Men det är inte så lätt när allt man säger och gör som kristen vägs på guldvåg. Mycket i vår kultur har ju en kristen grund, men ändå ska den suddas ut för att samhället ska bli så slätstruket som möjligt. Jag tycker även att vi i kyrkan är lite rädda att sticka ut, ibland till och med i våra egna led.

Några uttrycker också ilska eller *frustration* över att det kristna perspektivet inte tas på allvar i samhällsdiskursen. En mamma "blir arg då sonen kommer hem från dagis och berättar att världen kom till genom Big Bang". Hon ifrågasätter varför inte hon får bestämma "vad hennes son ska lära sig och inte". En pappa säger att folk gärna får ifrågasätta hans tro, men att det "retar" honom "att man inte får ifrågasätta alla andras världsuppfattningar", exempelvis evolutionsläran och tanken om att alla vägar till Gud är lika rätt. En tredje person jämför kristna familjer med fotbollsintresserade, och menar att alla borde ha samma rätt att påverka sina barn: "Ingen ifrågasätter när en fotbollstokig förälder försöker uppmuntra och påverka sina barn i riktning att gilla fotboll, men det upplevs inte lika positivt när en kristen förälder försöker uppmuntra och påverka sina barn att bli delaktiga i en kristen gemenskap..."

Fem av deltagarna menar dock att de inte ifrågasätts på grund av sin tro utan man möts av *tolerans*. En mamma märker inga "konstigheter från förskola, andra föräldrar eller arbetskamrater", men säger att hon å andra sidan lär sina barn "att det inte är något konstigt att vara homosexuell, och pratar med dem om att alla inte tror på Gud". En deltagare menar att det finns ett sunt ifrågasättande – inte av den kristna tron

som sådan men av "de invanda kyrkliga mönstren och dogmerna" – och att det inte ska ses som ett hot mot den kristna tron. Någon säger att hon inte påverkas av den ifrågasättande kulturen, utan att hon snarare kämpar med andra frågor: "Mina tankar kretsar mer kring varför mina vänner och syskon har valt att lämna sin tro, och hur jag kan påverka dem på ett positivt sätt att längta tillbaka till Gud".

Flera föräldrar beskriver också *strategier* för att leva som kristna i en kultur med allt färre kristna förtecken. En kvinna säger till barnen "att vi lever i världen men inte av den, och att de flesta i vår omgivning inte är kristna utan behöver frälsning". En annan menar att man måste "stå upp mot andra föräldrars sätt att göra saker – som att fira Halloween, uppmuntra till bedrägeri,⁴⁵ stå emot aktoriteter och så vidare". Flera talar också om att inte bry sig för mycket om vad andra tycker. En pappa säger:

Den som har ett genomtänkt förhållningssätt till tro, uppfostran och livet kommer inte att hotas av att någon annan möjligen har en annan syn än en själv. Om vi som kristna vågade vara lite mer sköra och inte så fixerade vid yta och andras uppfattning, skulle även andra människor respektera oss som de kämpande och felande föräldrar vi är.

En annan menar att hon inte tänker "tvinga Gud på nå'n", men inte heller låtsas vara någon hon inte är. Någon berättar att det är tänkbart att deras familj "utåt sett skulle ses som en familj som indoktrinerar sina barn", men förklarar att de anser att annat är viktigare: "Eftersom är övertygad om att min tro är det bästa jag har att förmedla till mina barn så är det just den jag vill ge vidare".

2.2.2 Stödfunktioner för kristna föräldrar

För att få inblick i synen på eventuella stödfunktioner för kristna föräldrar, fick deltagarna svara på frågan om man upplever något stöd – genom andra kristna, kyrkan, litteratur och liknande. Här framträder tre huvudsakliga teman: *Relationer*, *Kyrka*, samt *Litteratur*. Även *Avsaknad av stöd* och *Gudstro* återfinns som mindre teman i materialet.

När föräldrarna berättar om det stöd de upplever från omgivningen förekommer *relationstemat* 16 gånger. Nio av dessa berättar om stödet från andra kristna, såväl vänner som föräldrar. En pappa menar att "andra kristna föräldrar är det största stödet" och att han behöver få samtala med dem om föräldrafrågor. En annan talar om "de äkta

---

⁴⁵ Ordet är "deception" på engelska, vilket har här översatts med bedrägeri. Det kan även betyda svek eller villfarelse.

vännerna i kyrkan" som ett stöd i livets alla frågor, "även denna". En förälder efterlyser dock mer öppenhet i relationerna kristna föräldrar emellan: "Kanske det skulle vara önskvärt att vi som kristna föräldrar vågar prata mer med varandra om hur det är att leda barnen till en egen tro som håller".

Relationerna inom familjen omnämns av tre deltagare. En mamma säger att hon oftast går till sin man, en annan förälder menar att de som makar finner det största stödet i sig själva. Han berättar att även den omgivande familjen stöttar dem i föräldraskapet, både genom det exempel man fick i uppväxten och sedan man blivit vuxen: "Våra positiva som negativa erfarenheter av att växa upp i en kristen familj har format våra egna övertygelser . . . våra kristna föräldrar med sin naturliga gudstro är givetvis ett stöd".

Två deltagare talar även om icke kristna vänner som ett stöd i deras föräldraskap. En mamma säger: "Mest stöd finner jag nog i mina/våra icke kristna vänner som är ärliga och rättframma. Och det är ju inte helt fel heller!"

Kyrkan nämns specifikt av 7 personer. Här talar man om gudstjänster, församlingsledare som stöttar, särskilt avlönade familjepastorer, hemgrupper och familjeorienterad verksamhet. I en församling satsar man aktivt på att "ta tron till hemmet" genom olika aktiviteter och riktad undervisning. En mamma säger:

Vi har under året som gått haft lite extra fokus på "Ta tron till hemmet" i församlingen och i och med det så har vi samtalat med andra föräldrar om hur man förmedlar tron till barnen och fått dela tips och idéer. - - - Det arbetas i församlingen för fullt fram ett material med tips och idéer runt att ta tron till hemmet så där får vi verkligen mycket stöd.

Två deltagare problematiserar stödet från kyrkan. En kvinna "skulle nog inte våga" sig till en kristen stödgrupp om hon "hade frågor och problem" inom familjen, och skulle hellre söka extern hjälp än ta till de kyrkliga stödvägar som finns. En pappa menar att kyrkorna ofta är "alltför lite av en 'familj', vilket leder till att föräldrarna lämnas ensamma i rollen som andliga vägledare för barnen. Han anser att det finns "en brist i kyrkornas tänkande, som alltför mycket präglas av program och tänkande kring aktiviteter, istället för relationer och värderingsbygge".

Litteratur nämns av fem föräldrar. Några läser kristna böcker, någon läser bloggar, och en annan hämtar stöd i Bibeln. Tre personer uttrycker dock en viss skepsis till utbudet av kristna böcker i temat barn och kristen tro. En mamma säger: "Visst finns

det kristna böcker där man kan hitta stöd, men det känns lite påklippt. Ofta har sådana böcker lyckliga familjer på framsidan... Är vår vardag så? Är det så enkelt? 'Läs denna boken så blir ni lyckliga föräldrar där allt fungerar så smidigt'. En pappa hävdar att "viss kristen litteratur blir alltför svartvit i sin beskrivning av livet, och då blir den inte relevant". Någon nämner litteraturen som en möjlig stödfunktion, men säger samtidigt att hon inte läser mycket själv: "Det finns säkert mycket bra, men jag läser inte så mycket sådan litteratur".

Fyra deltagare uttrycker en tydlig *avsaknad av stöd* från omgivningen. En mamma säger att hon inte har "så många att rådgöra med" och att hon "i ärlighetens namn [är] rätt dålig på det". En annan menar att hon inte fått stöd från andra "för [sin] egen personliga uppbyggnad som kristen förälder", men tillägger att hon fortfarande skulle kunna söka bland böcker.

Fyra personer nämner också *gudstron* som ett stöd i sitt föräldraskap. En kvinna säger att hon ofta går till Gud för hjälp, medan en annan förälder säger att "vår egen gudstro bär oss". En tredje menar att man först och främst måste vara beroende av Jesus, och att man inte ska bli allt för beroende av en "kyrka, samfund eller grupp". En pappa menar att man kan få ett visst stöd från andra, men bara till en gräns: "Det finns alltid saker man kämpar med som andra kristna eller kyrkan inte kan hjälpa en med. Vissa saker vill Gud att vi ska lära oss själva".

3 Bilden av föräldraskap

Detta kapitel ägnas åt frågorna om ett gott föräldraskap: hur man själv skulle vilja beskriva en god förälder och vad man själv skulle vilja ge till sina barn.

3.1 Den goda föräldern

I beskrivningen av ett gott föräldraskap träder två huvudsakliga teman fram: *normen om en välvillig inställning*, samt *normen om positivt inflytande* över barnet. En förälder sammanfattar dessa båda teman: "[En god förälder] visar barnen tydliga gränser och visar samtidigt i ord och handling dagligen, att de älskar sina barn. [De] vill sitt barn det bästa utan att för den skull ge allt barnet begär."

3.1.1 Normen om en välvillig attityd

En välvillig attityd gentemot barnen handlar huvudsakligen om kärlek, ödmjukhet, villighet att lyssna till och respektera sina barn, samt tid. Elva föräldrar nämner kärlek som den viktigaste ingrediensen för ett gott föräldraskap, och flera av dem menar att kärleken till barnen bör vara villkorslös. Att ge barnen tid nämns av nio personer. Det handlar bland annat om att göra saker tillsammans, att finnas till hands och vara närvarande:

En god förälder tillbringar tid med sitt barn så att det finns en känsla av att man vill vara tillsammans. Detta gör det mer troligt att barnet kan lära sig av erfarenheterna istället för att bara göra som det blir tillsagt. Han kommer se hur föräldern lever sitt liv (på gott och ont). Om man är en sådan förälder är det svårare att fuska med sina värderingar, eftersom man VET att ens barn ser en.

En ödmjuk attityd handlar om att "stå över egen stolthet och osäkerhet", att "erkänna sina egna fel och säga förlåt till sitt barn", samt att tillerkänna barnen rätten till en egen ståndpunkt. En deltagare säger att "en bra förälder tillåter barnen att ha egna åsikter och utvecklas, oavsett om de stämmer med föräldrarnas egna ställningstaganden."

Ödmjukheten nämns av 7 deltagare, samtliga svenskar. Lika många föräldrar nämner även en inlyssnande attityd som viktig. Denna inbegriper viljan att förstå sina barn och att ta in deras erfarenheter och perspektiv, samt att prata "om vad som är viktigt både för barnen och för familjen, och livet".

3.1.2. Normen om positivt inflytande

Positivt inflytande över barnet handlar både om *gränssättning* och *vägledning*. En *gränssättande förälder* ger ramar och regler för vad som är tillåtet och inte, och är "vänlig men bestämd". Denna kategori nämns av 9 föräldrar. *Vägledning* handlar om att visa vägen framåt och peka ut en riktning. Någon beskriver ett gott föräldraskap som att vara "kärleksfull med tydlig vägledning" och att ha "barnets bästa i fokus". En annan menar att "en bra förälder guidar barnet genom livet och ger barnet verktyg för att kunna växa upp och våga göra egna misstag". Denna aspekt omnämns vid 6 tillfällen.

Fem av deltagarna tar upp *andlig vägledning* som en viktig aspekt av föräldraskapet. Av dessa är tre engelsktalande. En pappa menar att en bra förälder vill lära barnen att den personliga relationen med Jesus är viktigast av allt. En annan säger att föräldrar bör erbjuda "utrymme för barnets naturliga barnatro att växa till". Någon säger att goda föräldrar "fostrar barnet till att älska och frukta Gud".

En mamma menar att föräldraskap är svårt, och till och med omöjligt utan hjälp från den Helige Ande. Hon berättar:

Att vara en bra förälder är svårt, man klarar det inte utan Gud och den Helige Ande. Men man måste alltid försöka :-). Jag tror att om man som förälder gör sitt bästa och lever med Gud i alla områden av sitt liv, så kan man vara en "god" förälder för sina barn. För oss är det viktigaste att först och främst ha en nära och god relation med Gud personligen.

3.2 Det egna föräldraskapet

På frågan om vad man själv skulle vilja ge sina barn träder tre områden fram: *grundtrygghet*, *en kristen tro*, samt *tid*.

Den *grundtrygghet* man vill ge barnen handlar om *trygghet*, *upplevelsen av att vara älskad*, samt *egenvärde*. Tryggheten nämns 16 gånger, varav 14 gånger av svenska föräldrar. Man vill att barnen ska känna sig trygga i att de är älskade och värdefulla, och att detta ska vara en grund att stå på i framtiden. En förälder säger att han vill ge "trygghet, så de vågar ta sin plats utan att behöva vara stöddiga och trycka ned andra; trygghet så de vågar erkänna när de gjort något dumt; trygghet att våga misslyckas." En annan vill ge "en grundtrygghet i livet så att de vågar vara sig själva och vågar pröva nya saker och möta nya människor".

Kärleken är också ett starkt tema som återkommer 9 gånger. Flera av

föräldrarna talar om att de vill ge villkorlös kärlek, som inte är beroende av prestation eller situation. En pappa säger: "Jag vill att de ska känna att dom är älskade oavsett hur fel det skulle kunna bli i deras egna liv", medan en mamma vill ge trygghet "i att vi som föräldrar älskar dem vad som än händer". Viljan att ge barnen en sund självuppfattning delas av flera deltagare. Man vill ge vidare ett "gott självförtroende", en "bra grundsyn på sig själv och andra", och "en tro på sig själv och sina egna förmågor.

Det andra temat som framträder är en egen *kristen tro*, vilket 12 av deltagarna tar upp som något de vill ge sina barn. Alla dessa deltagare har även angett att den kristna tron är väldigt viktig i deras egna liv. En förälder vill ge barnen "en trygg egen relation med Jesus, där de själva lärt sig höra Hans röst och gör efter den före vad alla andra människor säger". En annan vill ge vidare kristna värderingar och en erfarenhet av Guds kärlek, med respekt för att barnen själva beslutar om de vill bli kristna: "Det är deras egna val om de vill leva som kristen. Jag som förälder kan ge dem stöd och uppmuntran och visa Guds kärlek genom att själv leva i hans närvaro. Jag vill ge dem en positiv bild över den kristna tron". En mamma uttrycker viljan till att barnet själv "får utveckla sin tro utan pekpinnar och krav". Hon har själv erfarenheter av kraven från den egna barndomen.

Slutligen framträder även *tid* som något man vill ge sina egna barn. Detta återkommer hos fem av föräldrarna.

3.3 Kristet föräldraskap

Detta avsnitt avser belysa frågan om föräldrars eventuella roll i barnens andliga mognad, samt om det finns det delar i den egna familjens liv som syftar till att vägleda barnen till en egen kristen tro. Samtliga deltagare anser att föräldrar har ett *ansvar att vägleda barnen andligt*. Vissa anger dock *förbehåll* till detta. De huvudsakliga områden som lyfts fram i fråga om föräldrarnas betydelse för barnens andliga liv är *föräldrarnas föredöme*, samt *andliga övningar*.

3.3.1 Föräldrarollen och barns andlighet

Alla deltagare menar att kristna föräldrar har ett *ansvar* i att vägleda barnen in i

den kristna tron. Av dessa svarar 17 ett reservationslöst svar på frågan, medan fem menar att föräldrar visserligen har ett ansvar, men med vissa förbehåll. Tre personer har inte svarat på frågan.

De respondenter som ger ett reservationslöst ja talar bland annat om en "skyldighet", "en kallelse" och ett "ansvar" att ge sin egen tro vidare. En mamma säger:

Var ska de annars få höra om Gud på ett levande sätt? Jag kan inte förvänta mig att andra kristna de träffar ska stå för nån undervisning eller utveckling av den andliga mognaden. Jag kan bara förmedla det jag själv upplevt och varit med om. Det är min skyldighet.

En annan uttrycker att det är kulturellt känsligt att påverka sina barn men att det ändå är nödvändigt:

Självklart har föräldrarna stor roll. Min pappa sa på mitt eget bröllop att han och mamma beslutade sig för att mot tidens synsätt "påverka" mig. Jag är mycket tacksam för detta. Påverkan sker från alla håll, och att som förälder inte påverka är att abdikera från sitt verkliga ansvar som förälder. Bibeln säger: "Vänj den unge vid den väg han skall vandra" (Ords 22:6), och som kristna är vi kallade att fostra våra barn i gudsfruktan och förståelse för ett kristet lärjungaskap.

De deltagare som svarade jakande med vissa *förbehåll* problematiserade frågan genom att lyfta fram den Helige Andes roll i människors frälsning och andliga tillväxt, samt barnets egen integritet i sammanhanget. Den teologiska diskussionen tar upp människors begränsade förmåga att förmedla tron till andra. Någon menar att föräldrarna har en oerhört viktig roll som andlig förebild i barnens liv, men att en människa samtidigt inte kan "ge en annan människa tro – det kan bara den heliga Anden". En annan säger att man inte får andlig mognad av andra människor, utan att "den växer fram när man har en egen personlig tro".

Tre fäder lyfter fram vikten av att ta hänsyn till barnen själva, och att det är skillnad på att ge "möjligheter till egna upplevelser" och att "pracka på" någon sin egen tro. En pappa säger:

Det är svårt att uppnå balans mellan att dela sin tro med [barnen] och att pådyvla sin egen tro på dem. Jag tror att föräldrar måste leva ut sin tro och lära sina barn allt de kan, men att de i slutändan inte kan bestämma vad deras barn gör och måste lämna över dem till Gud (de är ju hans barn också :-).

En annan förälder vill att hans barn ska få "samma tro, förtröstan och tillit till en personlig Gud" som han själv har, men säger samtidigt: "Däremot tror jag inte att jag kan tvinga på barnen en andlig utveckling, lika lite som jag kan tvinga på dem puberteten. För mig handlar det om att skapa grogrund för tro, tvivel och äkta relation."

Även några mammor beskriver viljan att inte tvinga barnen till att tro samma sak som de själva. De menar att man kan "förklara utifrån egen uppfattning, men så att barnen förstår att det inte är det enda sättet att tänka". Man kan även låta barnet själv ange takten för de andliga samtalen och respektera deras tystnad: "Många samtal uppmuntrar till mognad, men frågorna bör mestadels komma från barnet självt. Naturligtvis kan man som förälder också dela sina egna funderingar om livsfrågor, men om de inte intresserar barnet tror jag man kan ligga lite lågt."

3.3.2 Normer för kristna föräldrar

Två tydliga teman framträder i fråga om hur man som förälder kan praktiskt stödja barnen på det andliga området. Dessa är *det andliga föredömet*, samt *andliga övningar*.

Det starkast framträdande temat är att vara ett *föredöme* som förälder, eller att själv "leva ut sin tro så att barnen ser det". Detta nämns av 13 deltagare. En mamma menar att "föräldern ger det första exemplet på vem Gud Fadern är". En annan talar om att vara en förebild i kristen tro och därmed visa på hur man kan leva som kristen: "Min högsta önskan och bön är att vi som föräldrar ska kunna leva vårt kristna liv så att det blir attraktivt för vårt barn att välja samma väg. Att visa att vi i vardagen räknar med Gud lika självklart som vi räknar med varandra". Andra menar att barn inte gör "som vi säger, utan som vi gör":

På samma sätt som man inte kan säga till sitt barn att det är viktigt att borsta tänderna och sedan själv inte göra det, så kan en förälder inte förvänta sig att ens barn skall be, läsa bibeln, fira kristna högtider osv om man själv inte gör det. Samma sak med etik och moral – dessa överutnyttjade uttryck – en kristen förälder måste leva evangelium för sina barn om de skall göra det samma.

Några nämner också *andliga övningar* som en vägledning in i den kristna tron. Här nämns *bön*, *kyrkans roll*, samt *bibelläsning*. Bön i familjen omnämns av sju personer, som talar om att be både för och med barnen. Någon säger: "Om barnen under sin uppväxt deltar i t.ex. kvällsbön, bordsbön, Gud som haver, gudstjänster o.s.v, blir det en

del av deras vardag".

Även deltagandet i kyrkans liv nämns som en aspekt av kristet föräldraskap. Fem deltagare lyfter fram gudstjänster och församlingsgemenskap som en viktig del av det andliga ansvaret: "[En kristen] förälder är den som ger barnet den första kristna uppfostran eller i alla fall ser till att barnet får möjlighet att gå på kristen småbarnssång, söndagsskola, ungdomssamlingar och så vidare".

Slutligen nämner tre deltagare bibelläsning som en viktig del av kristen fostran. En mamma säger:

Vi måste försöka förstå vad Gud vill med oss genom att läsa Bibeln. - - - Vi måste se till att barnen förstår tillräckligt mycket av Bibeln så att de kan tillämpa principerna på egen hand. - - - Det innebär att vi memorerar vissa verser och berättar massor av bibelberättelser.

3.4 Praktisk vägledning in i den kristna tron

I detta avsnitt besvaras frågan om det finns delar i familjens liv som syftar till att vägleda barnen till en egen kristen tro. *Bön* och *kyrkobesök* är de oftast förekommande kategorierna. Dessa följs av *bibelläsning*, *den ständiga dialogen* och *förmedling av värderingar*. Vidare förekommer *ång* över att man som förälder inte gör mer.

Drygt hälften av deltagarna, 17 stycken, berättar om den gemensamma *bönen* som ett uttryck för att Gud är med i vardagen. En förälder förklarar: "Om jag inte kan lösa ett bekymmer så vet vi att Gud kan, då går vi till Honom och lär barnen att det är så vi kan göra. Oavsett om vi föräldrar är med eller inte kan de alltid gå till Gud". Andra nämner bön under olika tidpunkter på dagen: kvällsbön, bordsbön, morgonbön, bön i bilen, eller vid sjukdom och problem. En mamma brukar be med sonen och fråga "om han har något han vill säga Jesus". En annan talar om att inte förakta den ordlösa bönen:

Vi ber också "Gud som haver..." varje kväll, sällan någon spontan personlig bön, men ibland ser vi särskilda behov och gör det. Ibland kan jag tycka att vi borde göra det oftare, men min man – och även jag – tror att bön också sker på ett tyst/tänkande sätt och att det inte är mindre "effektivt". Det har vi också talat om.

Även *kyrkobesöken* nämns av 17 deltagare. Man vill hitta en gemensam församlingsgemenskap. En mamma menar att kyrkobesöken när barnen är små mest sker för barnens skull: "Även om det inte alltid ger oss föräldrar så mycket att åka till

kyrkan så gör vi det ändå för barnens skull (har man bebisar eller små barn så är det inte alltid att man hinner "vara med" så mycket av gudstjänsten)". En förälder talar om intressekonflikter som uppstår inom familjen, och undrar hur man ska förhålla sig till att "tvinga med" barn till kyrkan:

Finns det inga andra barn i lämplig ålder kan det lätt bli tråkigt för barnet, och vad vinner man på att barnet upplever kyrkan som tråkigt? Vi tvingar ändå ibland, för familjer gör saker tillsammans. "Vi följer med dig på idrotten hela dagen idag, du följer med oss till kyrkan i morgon". Och så hoppas vi att det blir en del positiva upplevelser ändå.

Bibelns plats i hemmet diskuteras också av 9 föräldrar. Flera skriver att man försöker ha familjestunder där man läser bibeln och ber, men att det inte sker varje dag. En mamma säger: "Ibland läser vi en barnandaktsbok tillsammans, oftast lördagmornar eftersom vi då har mer tid på oss och sällan ska iväg - - - I perioder läser vi Barnens bibel och vi ser till att ha bra kristen litteratur hemma som läses lite nu och då". Andra talar om att förmedla bibliska principer till barnen: "För oss är det naturligt att i uppfostringssyfte visa vad som står i bibeln, vi letar reda på vad Gud säger om saker vi är osäkra på och använder det som underlag för de principer och "regler" vi har". Två deltagare berättar att man memorerar bibelverser tillsammans med barnen.

Den ständiga dialogen med barnen kommer upp 8 gånger. Man "pratar om Gud", och vill "vara en familj där samtal och diskussion är tillåtet". En förälder säger: "Vi samtalar mycket om värderingar, om rätt och fel och uppmuntrar aktivt att göra det goda, säga det vänliga och tänka gott, samt ställa frågor om precis vad som helst".

6 personer nämner att man vill förmedla kristna *värderingar* till barnen. Man vill "hjälpa barnen att fatta beslut utifrån vad de vet är rätt istället för vad som är enklast" och lära dem att "tala sanning", "förlåta varandra när man ändå gör något som blir tokigt", samt att "vara generösa" med sin ekonomi.

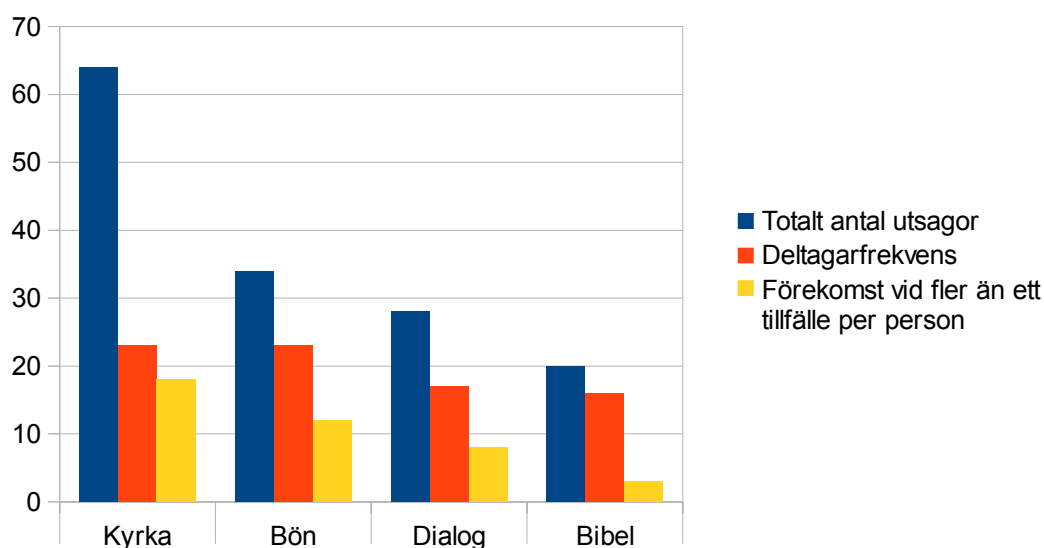
Två av föräldrarna uttrycker en viss *ångest* över att man inte gör mer för barnen på det andliga området. En mamma säger att hon inte gör så mycket som hon skulle vilja: "Det blir en del samtal, t.ex. efter söndagsskola eller i samband med att 10-åringen läser om andra religioner i skolan och har kompisar som är muslimer". En pappa "har dåligt samvete för att bönen inte har en mer naturlig plats" i familjen.

3.4.1 Jämförande frekvensanalys

För att ytterligare belysa hur starkt förekommande olika teman är i fråga om att leva ut den kristna tron i familjen, har en jämförande frekvensanalys tillämpats.

I studiet av de praktiska uttrycken för den kristna tron träder en tämligen enhetlig bild fram. Fyra större teman återkommer regelbundet i hela det insamlade materialet, och presenteras här i storleksordning: engagemang i *kyrkan*, *bön*, *bibelläsning och dialog* i hemmen. När man ser på det insamlade materialet som helhet är kyrkan den starkast förekommande kategorin. Ordet *kyrka* och näraliggande begrepp som *församling*, *gudstjänst*, *söndagsskola* och *barnsamling* förekommer i sammanlagt 64 utsagor, och 23 deltagare nämner någon form av kyrkobesök som en del av det kristna livet. Av dessa nämner 18 personer kategorin vid mer än ett tillfälle. Jag utgår här från att den som nämner samma kategori vid upprepade tillfällen betonar begreppet som mera viktigt än den som nämner en kategori endast en gång.

Uttrycken *bön*, *att söka Guds vilja*, och olika verbformer av *att be* återkommer i 34 utsagor hos 23 deltagare. Av dessa nämner nio personer bön vid fler än ett tillfälle. Orden *samtal*, *prat*, *dialog* och *diskussion* samt dess verbformer förekommer i 28 utsagor, vilka 17 av deltagarna nämner. Åtta av dessa talar om samtal i familjen fler än en gång. Slutligen förekommer *bibeln*, *barnens bibel* och *Guds Ord* i 20 utsagor. 16 av deltagarna nämner bibeln, varav tre mer än en gång. Figur 1 illustrerar hur starkt kategorierna framträder i materialet som helhet.

Figur 1: Jämförelse av praktiska uttryck för kristen tro

Vid en jämförande analys av kategorierna ovan ser man att storleksförhållandet dem emellan är i stort sett detsamma. Undersökningsdeltagarna hänvisar mest till kyrkoengagemang och bön, oavsett om man talar om erfarenheter i barndomsfamiljen, praxis i den nuvarande familjen, eller om man ser på det samlade materialet som helhet. I fråga om det totala antalet utsagor omtalas den största kategorin kyrka 64 gånger. Bön, som är den näst största kategorin omnämns 34 gånger, vilket är drygt hälften så ofta. Bibeln, den minsta kategorin, nämns knappt en tredjedel så många gånger som kyrkan.

4 Diskussion och avslutning

I detta avsnitt analyseras resultaten utifrån den forskning som presenterats i inledningen. Möjliga implikationer diskuteras, bland annat bilden av en god förälder och ett gott kristet föräldraskap, där relationen till kyrkan och bibeln ingår. Vidare behandlas uppsatsens begränsningar, och framtida undersökningsområden föreslås.

4.1 Analys av den goda föräldern

De kristna föräldrarnas bild av föräldrarollen speglar i stora delar den omgivande kulturen. Auktoritärt ledarskap är inte ett levande ideal i undersökningsresultaten; tvärtom uttrycker man ett ledarskapsideal som bygger på att vara ett gott föredöme, samt att skapa en positiv familjeatmosfär med gott om utrymme för barnen att göra misstag och uttrycka sin individuella uppfattning. Det ideal om föräldraauktoritet som kommer fram handlar om tydlighet i värderingar samt gränssättning, alternativt vägledning i livet.

I deltagarnas bild av den goda föräldern är normen om en välvillig attityd till barnen dominerande. Här ingår kärlek, ödmjukhet och tid. Många föräldrar talar om vikten av ett kärleksfullt bemötande, vilket har visat sig påverka barns religiositet. Bland annat Limke och Mayfield visar på korrelationen mellan barns närhet till sina fäder och deras upplevda närhet till Gud.⁴⁶ Vidare har erfarenheter av att växa upp med två kärleksfulla föräldrar samband med bilden av Gud som kärleksfull,⁴⁷ vilket underlättar en religiös anknytning.

Tre föräldrar berättar om en moraliserande kultur i barndomen som man idag tar aktivt avstånd från. De är de enda negativa berättelserna som förekommer om barndomen, och de bekräftar det Barnes et al säger om de negativa effekterna av religiositet präglad av skuld.⁴⁸

En anmärkningsvärd detalj i resonemanget kring en välvillig attityd gäller aspekten *ödmjukhet*, som sju deltagare ger uttryck för. Samtliga av dessa är svenskar. Man beskriver ett föräldraideal där barnet tas på allvar som subjekt i sitt eget liv, samt där den vuxne villigt erkänner sin svaghet och brist. Detta skulle kunna vara ett uttryck för svensk kultur, där tron på auktoritärt ledarskap ofta är lägre än i exempelvis

---

⁴⁶ Limke, Mayfield, 2011, s. 123, 126.

⁴⁷ Limke, Mayfield, 2011, s. 122.

⁴⁸ Barnes et al, 2000, s. 901.

Storbritannien, och där det finns en skepsis mot hierarkiska strukturer. Det stämmer även väl överens med den postmoderna barnteologins anda, som ställer det kompetenta barnet i centrum och eftersträvar större jämlikhet mellan åldersgrupperna.⁴⁹

4.2 Analys av kristet föräldraskap

Vad gäller den andliga aspekten av föräldrarollen framträder en mera brokig bild i materialet. Fem personer nämner andlig vägledning som viktig för föräldraskapet i stort. Av dessa är tre deltagare engelskspråkiga. Detta antyder en tendens i materialet att skilja på allmänt och kristet föräldraskap, särskilt bland de svenskspråkiga deltagarna. Detta i sin tur skulle kunna vara ett uttryck för sekulariseringen i den omgivande majoritetskulturen – att man delar in livet i andligt och profant.

Som svar på frågan om vad man själv vill ge sina barn nämndes bland annat kategorierna *grundtrygghet* och *kristen tro*. 13 respondenter anger att det är viktigt att ge barnen trygghet; samtliga av dem är svenskar. 12 personer uttrycker också att de vill ge kärlek, medan nio anger att de vill ge vidare en kristen tro till barnen. Frågan reser sig om detta tyder på en förskjutning i ideal bland kristna föräldrar, i synnerhet svenskar, där det blivit viktigare att ge vidare en känslomässig grundtrygghet än en kristen tro till barnen. Detta skulle i så fall kunna förklara varför 13 deltagare av 25 inte klart uttalar en önskan att barnen ska få med sig en tro hemifrån.

Parallellt med att knappt hälften tydligt uttrycker en vilja att vägleda barnen in i den kristna tron talar 22 deltagare om föräldrarollens andliga ansvar gentemot barnen, och 17 av dessa uttrycker en förbehållslöst positiv inställning i frågan. Denna tvetydighet ger vid handen att vidare undersökningar behövs för att kunna få en mer tydlig bild av föräldrarnas resonemang. Det är enligt min bedömning omöjligt att entydligt bedöma föräldrarnas syn på sin roll i barnens andliga uppväxt endast utifrån det insamlade materialet i denna uppsats. Vidare undersökningar i ämnet skulle däremot kunna bringa större klarhet i frågan.

Viljan att barnen ska ta till sig den kristna tron problematiseras bland annat genom tanken om att ta hänsyn till barnens andliga integritet, vilket regelbundet tas upp i diskursen. Detta tyder på en medvetenhet om den kristna trons roll i samhället. Idag anses kristen tro vara en livsåskådning bland andra och något individen aktivt väljer, till skillnad från när kristendomen utgjorde huvuddiskursen i samhället. Det kan även vara

---

⁴⁹ Dillen, 2007, s. 43.

ett uttryck för en kulturell anpassning till dagens postmodernism och individualism. I materialet framträder lojalitetskonflikten mellan den sekulära, individualistiskt präglade majoritetskulturen och den kristna minoritetskulturen. Vissa deltagare uttrycker även en önskan att anpassa sitt liv till båda kulturerna.

Angående praktiska uttryck för kristen tro i hemmen hänvisar 17 personer till den gemensamma bönen, medan amerikanska undersökningar visar att mindre än tio procent av kristna föräldrar i USA ber med sina barn. Bibelläsning och andliga samtal i familjen är mindre frekventa kategorier i materialet. De nämns nio respektive åtta gånger, vilket ligger något närmare trenden i USA, där färre än tio procent läser bibeln med barnen eller regelbundet samtalar med sina barn om tro.⁵⁰

Föräldrads kursen om att vara ett föredöme i andliga frågor får stöd i forskningen kring hur barn tar till sig en tro. Fowlers teori om trons utveckling nämner bland annat det intuitiva/projektiva stadiet, som präglas av att det lilla barnet ser uttrycken för föräldrarnas andlighet och assimilerar den i sitt eget liv.⁵¹ Även annan forskning bekräftar tanken om att synen på och relationen till Gud påverkas av en positiv föräldrarelation.⁵² Slutligen visar forskning även att många unga blir kristna som ett resultat av att de sett exempel på den kristna tron, som de själva kan följa.⁵³

En frekvensanalys av de vanligaste kategorierna kring kristet familjeliv öppnar för tolkningen att det i undersökningsgruppen finns en tendens att lägga större vikt vid kyrkorelaterade aktiviteter än familjeorienterade yttringar av kristet liv. Totalt sett nämns kyrkorelaterade begrepp vid nästan dubbelt så många tillfällen som bön, och vid mer än tre gånger så många tillfällen som bibelreferenserna. Detta föranleder frågan vilken relation kristna familjer har till de praktiska uttrycken för kristen tro. Ett möjligt fokus för vidare studier är huruvida kyrkan som offentligt uttryck för kristen tro är viktigare för kristna föräldrar idag än de mer familjeorienterade andliga övningarna. Med andra ord: är resultaten i denna undersökning ett uttryck för en tendens bland kristna föräldrar idag att se kyrkan och inte familjen som centrum för familjens kristna liv?

Det upplevda stödet för kristna föräldrar kretsar bland annat kring *relationer, kyrka och avsaknad av stöd*. Relationer nämns av 16 personer och är därmed mer än

---

⁵⁰ Eftersom förevarande undersökning är en kvalitativ ansats som har subjektiva bedömningar och inte exakta mätningar i fokus omöjliggörs en mer detaljerad jämförelse i detta fall.

⁵¹ Estep, Kim, 2010, s. 171-173.

⁵² Limke, Mayfield, 2011, s. 122, 123, 126.

⁵³ Se <http://ehis.ebscohost.com.webproxy.student.hig.se:2048/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=2279b77f-6c41-41c0-b154-56f25518dd15%40sessio>.

dubbelt så stort som kyrkotemat. Det senare nämns vid 7 tillfällen, varav 5 är positiva utsagor. Kyrkokategorin i stödfrågan är markant mindre än samma kategori i alla andra frågor. Som exempel kan nämnas att kyrkobesök är det största konkreta uttrycket för kristen tro i familjen. Detta undantag skulle antingen kunna indikera att föräldrarna inte anser sig behöva kyrkans konkreta stöd, eller att de flesta inte upplever något stöd genom dess organiserade verksamhet. Vidare är de som anger att de inte får något stöd i sitt föräldraskap nästan lika många som de som menar att kyrkan är ett stöd. Detta skulle kunna indikera att stöd till föräldrar inte är ett prioriterat mål i kyrkans organiserade verksamhet. Personligen har jag varit förälder i drygt elva år och delaktig i en frikyrklig kontext i 20 år. Under hela denna tid har jag lyssnat till en predikan om barnuppfostran och vid ett tillfälle deltagit i en undervisningsdag för pastorer om att vägleda de egna barnen in i den kristna tron. Även detta stöder tolkningen att kyrkan i nuläget inte prioriterar föräldrastödet.

4.2 Avslutande diskussion

Några saker bör nämnas angående undersökningens begränsningar. På grund av undersökningsdesignen förmår förevarande uppsats varken kasta ljus över resultatens generaliserbarhet eller dess orsakssammanhang, varför kompletterande undersökningar i ämnet är önskvärda. Vidare bedömer jag särskilt det engelska underlaget som för litet för att uppnå mättnad, varför det kan finnas aspekter av undersökningsämnet som inte framkommer här.

Kristna föräldrar i Sverige och England lever inte i ett socialt vakuum. De står i skärningspunkten mellan två kulturer och navigerar i en föränderlig kyrklig och samhällelig kontext. För bara några decennier sedan var den kristna tron i stort sett standardposition i samhället, och den som bekände sig till andra trossystem var i minoritet. Idag möter man den globala religiösa världen på vilken svensk eller engelsk förskola som helst. Som ett resultat av detta lever dagens kristna föräldrar i en helt annan verklighet än deras egna föräldrar gjorde. Den postmoderna diskursen har flyttat in till köksbordet, och både barn och vuxna i kristna familjer tvingas arbeta med frågor om den kristna trons universalitet och attraktionskraften hos andra religiösa och sekulära tolkningsmöjligheter. Detta innebär att föräldrar som vill ge vidare en tro till barnen står inför en stor och svår utmaning, och förmodligen är beroende av mycket stöd utifrån.

Ingen vet heller vart vägen bär för den kristna kyrkan, som kämpar med sjunkande medlemsantal och viljan att vara relevant i en kultur som förändras med revolutionerande hastighet. Om kyrkan menar allvar med att göra alla folk till lärjungar och utrusta de sina till att betjäna sin omgivning, gör den väl i att ta kristna föräldrars verklighet på allvar och engagera sig för livet i den kristna familjen. En stor del av kyrkans framtid kan komma att vila på just detta.

5 Litteraturförteckning

- Auerbach, C. F., Silverstein, L. (2003). *Qualitative Data : An Introduction to Coding and Analysis*. New York: New York University Press.
- Barnes, L. L. et al. (2000). 'Spirituality, Religion, and Pediatrics: Intersecting Worlds of Healing'. *Pediatrics*, Vol. 104, No. 6, s. 899 – 908.
- Bosackia, S. et al. (2010). 'The Spiritual Component of Children's Lives: The Role of Media'. *British Journal of Religious Education*, Vol. 32, No. 1, s. 49–61.
- Boynton, H. M. (2011). 'Children's Spirituality: Epistemology And Theory from Various Helping Professions'. *International Journal of Children's Spirituality*, Vol. 16, No. 2, s. 109–127.
- Bunge, M. J. (2008). 'Biblical and Theological Perspectives on Children, Parents, and 'Best Practices' for Faith Formation: Resources for Child, Youth, and Family Ministry Today'. *Dialog: A Journal of Theology*, Vol. 47, No. 4, s. 348–360.
- Caudill Ovwigho, P., Cole, A. (2010). 'Scriptural Engagement, Communication with God, and Moral Behavior among Children'. *International Journal of Children's Spirituality*, Vol. 15, No. 2, s. 101-113.
- Dillen, A. (2007). 'Religious Participation of Children As Active Subjects: Toward A Hermeneutical-Communicative Model of Religious Education in Families With Young Children'. *International Journal of Children's Spirituality*, Vol. 12, No. 1, s. 37-49.
- Eaude, T. (2009). 'Happiness, Emotional Well-being And Mental Health – What Has Children's Spirituality to Offer?'. *International Journal of Children's Spirituality*, Vol. 14, No. 3, s. 185–196.
- Estep, J., Kim, J. H. (ed.) (2010). *Christian Formation: Integrating Theology and Human Development*. Nashville: B&H Publishing Group.
- Fisher, J. W. (2009). 'Getting The Balance: Assessing Spirituality And Well-being Among Children And Youth'. *International Journal of Children's Spirituality*, Vol. 14, No. 3, s. 273–288.
- Flanagan, K.S., Loveall, R., Carter, C. (2012). 'The Spiritual Craft of Forgiveness: Its Need and Potential in Children's Peer Relations and Spiritual Development'. *Journal of Psychology and Christianity*, Vol. 31, No. 1, s. 3-15.
- Holder, M. D. et al. (2010). 'Spirituality, Religiousness, and Happiness in Children Aged 8–12 Years'. *Journal of Happiness Studies*, Vol. 11, s. 131–150.

- Holmen, M. (2005). *Faith Begins At Home: The Family Makeover With Christ At The Center*. Ventura: Regal Books.
- Lejon, K., Agnafors, M. (2011). 'Less Religion, Better Society? On Religion, Secularity, and Prosperity in Scandinavia'. *Dialog: A Journal of Theology*, Vol. 50, No. 3, s. 297-307.
- Limke, A., Mayfield, P.B. (2011). ' Attachment To God: Differentiating The Contributions of Fathers And Mothers Using The Experiences in Parental Relationships Scale'. *Journal of Psychology and Theology*, Vol. 39, No. 2, s. 122-129.
- Mountain, V. (2005). 'Prayer Is A Positive Activity for Children—A Report on Recent Research'. *International Journal of Children's Spirituality*, Vol. 10, No. 3, s. 291-305.
- Mueller, C. R. (2010). 'Spirituality in Children: Understanding And Developing Interventions'. *Pediatric Nursing*, Vol. 36, No. 4, s. 197-208.
- Rew, L., Wong, J., Weylin Sternglanz, R. (2004). 'The Relationship Between Prayer, Health Behaviors, And Protective Resources In School-Age Children'. *Issues in Comprehensive Pediatric Nursing*, Vol. 27, s. 245–255.
- Rymarz, R. (2009). 'Nurturing Well-being Through Religious Commitment: Challenges for Mainstream Christian Churches'. *International Journal of Children's Spirituality*, Vol. 14, No. 3, s. 249-260.
- Schonlau, M. et al. (2002). *Conducting Research Surveys via E-mail And The Web*. Santa Barbara: RAND Corporation.
- Worsley, H. (2010). 'The Bible in The Family Context'. *International Journal of Children's Spirituality*, Vol. 15, No. 2, s. 115-127.

Internetsidor

<http://www.ons.gov.uk/ons/rel/census/2011-census/key-statistics-for-local-authorities-in-england-and-wales/index.html> (13.01.03)

http://www.faithformationlearningexchange.net/uploads/5/2/4/6/5246709/children_faith_formation_research_project_-_yust.pdf (13.01.03)

6 Bilaga

Enkät: Kristna föräldrars tankar och erfarenheter kring att vägleda barnen

Del 1/2. Bakgrundsfrågor. De här frågorna är till för att beskriva gruppen av deltagare.

1. Är du mamma eller pappa?
2. Hur gammalt/gamla är ditt/dina barn?
3. Lever du ihop med barnets andra förälder?
4. Om du lever med en partner, är han eller hon också kristen?
5. Vem i er familj är mest aktiv i fråga om att vägleda barnen in i den kristna tron?
6. Hur viktig är din tro för dig? (Markera med x det alternativ som stämmer bäst.)
  - Helt oviktig
  - Ganska oviktig
  - Varken viktig eller oviktig
  - Ganska viktig
  - Väldigt viktig

Del 2/2. Berättande frågor. De här frågorna behandlar undersökningens syfte och frågeställning. Svara gärna utförligt.

7. Hur skulle du beskriva en god förälder?
8. Vad skulle du själv vilja ge dina barn?
9. Växte du upp i en kristen familj, och på vilket sätt tog det sig uttryck i så fall?
10. Som kristen, hur upplever du föräldraskapet i en kultur där den kristna tron ifrågasätts?
11. Har föräldrar någon roll i barnens andliga mognad? I så fall, vilken?
12. Finns det delar i din familjs liv som syftar till att vägleda barnen till en egen kristen tro?
13. Upplever du något stöd – genom andra kristna, kyrkan eller litteratur och liknande – i din roll som kristen förälder?

Detta var enkäten i sin helhet. Kom ihåg att radera meddelandet sedan du skickat det. Stort tack för din medverkan! Vänliga hälsningar, Ulrika Stenlund